గౌరుల్ హసన్ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ రాజస్థాన్ రాష్ట్రం
(బి.పి.సిన్హా, సి.జె., ఎస్.కె.దాస్, ఎ.కె.సర్కార్,
కె.సి. దాస్ గుప్తా మరియు
ఎన్.రాజగోపాల అయ్యంగార్, జె.జె.)

పౌరసత్వం - కలెక్టర్ ద్వారా రిజిస్ట్రేషన్ ఆర్డర్ - ఆయన ద్వారా అటువంటి ఉత్తర్వుల రద్దు - రద్దు చెల్లుబాటు - పౌరసత్వ చట్టం, 1955 (57 ఆఫ్ 1955), సెక్షన్స్ 5(1)(ఎ), 10(2)(ఎ).

పిటిషనర్లకు పౌరసత్వ చట్టం 1955 సెక్షన్ 5(1)(ఎ) ప్రకారం భారతీయ పౌరులుగా నమోదు చేసిన ధ్రువీకరణ పత్రాలను నాగౌర్ కలెక్టర్ మంజూరు చేశారు. అనంతరం సర్టిఫికెట్లను రద్దు చేస్తూ కలెక్టర్ ఉత్తర్వులు జారీ చేశారు. పౌరసత్వ చట్టం 1955 లోని సెక్షన్ 10(2)(ఎ), 1897 జనరల్ క్లాజుల చట్టంలోని సెక్షన్ 21 ఆధారంగా రద్దు చేసే అధికారం ఉంది.

పౌరసత్వ చట్టం 1955 లోని సెక్షన్ 10(2)(ఎ)కు ఎలాంటి దరఖాస్తు లేదని, మోసం, తప్పుడు ప్రాతినిధ్యం లేదా ఏదైనా భౌతిక వాస్తవాన్ని దాచిపెట్టడం ద్వారా రిజిస్ట్రేషన్ పొందినప్పుడు మాత్రమే ఆ సెక్షన్ వర్తిస్తుందని పేర్కొంది.

1897 సాధారణ క్లాజుల చట్టంలోని సెక్షన్ 21 ప్రకారం ఆ సెక్షన్ లో పేర్కొన్న ఉత్తర్వులు పౌరసత్వ చట్టంలోని సెక్షన్ 5 ప్రకారం లేనందున పౌరులుగా నమోదు చేసే ఉత్తర్వులను రద్దు చేసే అధికారం కలెక్టర్ కు లేదు.

రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేస్తూ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను పక్కన పెట్టారు.

అసలు పరిధి: రిట్ పిటిషన్ నెంబరు 60 ఆఫ్ 1958.

ప్రాథమిక హక్కుల అమలు కోసం భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 కింద రిట్ పిటిషన్.

పిటిషనర్ తరఫున హెచ్.జె.ఉమ్రిగర్, ఎ.జి.రత్నపార్ఖీ.

ఎస్.కె.కపూర్, డి.గుప్తా ప్రతివాదుల తరఫున.

1961, ఏప్రిల్ 5. ఈ మేరకు జస్టిస్ సర్కార్ తీర్పు వెలువరించారు - పిటిషనర్లు రాజ్యాంగం ప్రారంభానికి ముందు భారతదేశంలో జన్మించారు. 1947 లో, వారు పాకిస్తాన్లో చేర్చబడినప్పటి నుండి ఈ భూభాగానికి వెళ్లిపోయారు. వారు అప్పుడప్పుడు భారతదేశానికి వచ్చేవారు మరియు వారు చివరిసారిగా 1956 ఏప్రిల్ లో వచ్చారు. వారు భారత్ కు వచ్చిన ప్రతిసారీ పాక్ ప్రభుత్వం జారీ చేసిన పాస్ పోర్టులపైనే ఆ పని చేసేవారు.

1956 డిసెంబరులో వారు నివసిస్తున్న రాజస్థాన్ లోని నాగౌర్ కలెక్టర్ కు భారత పౌరులుగా నమోదు కోసం దరఖాస్తు చేసుకున్నారు. 1956 డిసెంబర్ 19 న నాగౌర్ కలెక్టర్ వారికి పౌరసత్వ చట్టం 1955 సెక్షన్ 5(1)(ఎ) కింద రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికెట్లు జారీ చేశారు. ఆ తర్వాత 1957 ఫిబ్రవరి 5 న ఇద్దరు పిటిషనర్లు ఆ చట్టంలోని సెక్షన్ 5(ఎల్)(డి) కింద తమ మైనర్ పిల్లలకు పౌరసత్వ ధృవీకరణ పత్రాలను మంజూరు చేయాలని దరఖాస్తు చేసుకున్నారు. 1957 ఫిబ్రవరి 6 న నాగౌర్ కలెక్టరేట్ కు చెందిన ఒక అధికారి పిటిషనర్లు నెం.2, 3 లకు జారీ చేసిన రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేట్లలో మైనర్ బాలల పేర్లను నమోదు చేయాల్సిన అవసరం ఉందని, వారి పేర్లను భారత పౌరులుగా నమోదు చేసుకున్నారని తెలిపారు. పిటిషనర్లకు జారీ చేసిన రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికెట్లను రద్దు చేస్తూ 1957 ఫిబ్రవరి 8 న నాగౌర్ కలెక్టర్ నోటీసులు జారీ చేసి మూడు రోజుల్లోగా పాకిస్థాన్ కు తిరిగి వెళ్లాలని ఆదేశించారు.

నాగౌర్ కలెక్టర్ తమ పౌరుల నమోదును రద్దు చేస్తూ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను కొట్టివేస్తూ, భారత్ నుంచి వెళ్లిపోవాలని కోరుతూ పిటిషనర్లు ఈ పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. ఈ పిటిషన్ లో మొదట రాజస్థాన్

రాష్ట్రం, నాగౌర్ కలెక్టర్ ప్రతివాదులుగా ఉన్నారు. తదనంతరం మా ఆదేశాల మేరకు పిటిషన్ నోటీసును యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియాకు ఇవ్వగా, యూనియన్ హాజరైంది.

పిటిషనర్లను భారత పౌరులుగా నమోదు చేయడం చెల్లుబాటు అవుతుందా అనేది ఒక్కటే ప్రశ్న. చట్టంలోని సెక్షన్ 10(2)(ఎ) ప్రకారం రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేసే అధికారం కలెక్టర్ కు ఉందని ప్రతివాదుల తరఫున వాదించారు. ఆ నిబంధన, ఇతర విషయాలతో పాటు, కేంద్ర ప్రభుత్వం ఉత్తర్వు ద్వారా భారతదేశంలోని కొంతమంది పౌరుల పౌరసత్వాన్ని తొలగించవచ్చు "రిజిస్ట్రేషన్ సంతృప్తి చెందితే ...... మోసం, తప్పుడు ప్రాతినిధ్యం లేదా ఏదైనా భౌతిక వాస్తవాన్ని దాచడం ద్వారా పొందబడింది". ఈ వాదనకు పిటిషనర్ల సమాధానం ఏమిటంటే, తమ రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు కేంద్ర ప్రభుత్వం కాదు, కలెక్టర్ది. సబ్సెక్ కింద పౌరులుగా తమ రిజిస్ట్రేషన్ను రద్దు చేయలేమని వాదించారు. (2) 10వ అధ్యాయం. సబ్ సెక్షన్ (2) "ఈ సెక్షన్ యొక్క నిబంధనలకు లోబడి" అనే పదాలతో ప్రారంభమైందని, అందువల్ల ఆ సబ్ సెక్షన్ కింద అధికారాలను సెక్షన్ 10 లోని ఇతర నిబంధనలకు లోబడి ఉపయోగించవచ్చని వారు వాదించారు. అనంతరం సబ్సెక్కు రిఫర్ చేశారు. (1) 10వ అధ్యాయంలో ఇంతవరకు "అటువంటి భారత పౌరుడు .... కింద కాకుండా ఇతరత్రా నమోదు చేయడం ద్వారా .... ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 5 లోని సబ్ సెక్షన్ (1)లోని క్లాజ్ (ఎ) ఈ సెక్షన్ కింద కేంద్ర ప్రభుత్వ ఉత్తర్వు ద్వారా ఆ పౌరసత్వాన్ని కోల్పోతే అతను భారత పౌరుడిగా ఉండలేడు". ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 5(1)(ఎ) కింద నమోదు చేసుకోవడం ద్వారా తాము భారత పౌరసత్వం పొందామని, సెక్షన్ 10లోని సబ్ సెక్షన్ (2) ప్రకారం తమ పౌరసత్వాన్ని కోల్పోలేమని వారు వాదించారు.

ఈ కేసులోని వాస్తవాలపై ఎలాంటి అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేయడం అనవసరం. ఏదేమైనా సెక్షన్ 10 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) క్లాజ్ (ఎ) ప్రకారం మోసం, తప్పుడు ప్రాతినిధ్యం లేదా ఏదైనా భౌతిక వాస్తవాన్ని

దాచిపెట్టడం ద్వారా రిజిస్ట్రేషన్ పొందినట్లు రుజువైతేనే పౌరుడు తన పౌరసత్వాన్ని కోల్పోతాడు. కాబట్టి, అటువంటి మోసం, తప్పుడు ప్రాతినిధ్యం లేదా భౌతిక వాస్తవాన్ని అణచివేయడం ఉంటే తప్ప ఈ అధికారాన్ని ఉపయోగించలేము. భారత్లో శాశ్వత సెటిల్మెంట్ కోసం దీర్ఘకాలిక వీసాల కోసం గతంలో భారత ప్రభుత్వానికి దరఖాస్తు చేసుకున్న విషయాన్ని దాచిపెట్టి పిటిషనర్లు భారత పౌరులుగా నమోదు చేసుకున్నారని, దీనిని ఆ ప్రభుత్వం తిరస్కరించిందని ప్రతివాదులు వాదించారు. మునుపటి దరఖాస్తులు తయారు చేయడం మరియు వాటిని తిరస్కరించడం నిస్సందేహంగా భౌతిక వాస్తవాలు. అయితే ఈ వాస్తవాలను దాచిపెట్టారనే వాదన నిరాధారం. భారతదేశంలో శాశ్వతంగా స్థిరపడటానికి అనుమతి కోసం తాము చేసుకున్న దరఖాస్తులను ప్రభుత్వం తిరస్కరించిన విషయాన్ని పిటిషనర్లు నమోదు కోసం చేసిన ఒరిజినల్ దరఖాస్తులను సమర్పించడం ద్వారా మాకు సంతృప్తి కలిగిందని రుజువైంది. ప్రతివాదులకు నేర్చుకున్న సలహాను మేము అర్థం చేసుకున్నందున, అతను కూడా ఈ స్థానాన్ని అంగీకరించాడు.

పౌరసత్వ చట్టం కింద రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేట్ ఇచ్చే అధికారం కలెక్టర్కు ఉందని, పౌరసత్వ చట్టంలోని సెక్షన్ 21 ప్రకారం పౌరసత్వ చట్టంలోని సెక్షన్ 10(2)తో పాటు దాన్ని రద్దు చేసే అధికారం ఉందని ప్రతివాదులు అభిప్రాయపడ్డారు. సెక్షన్ 21 ప్రకారం కలెక్టర్ కు అలాంటి అధికారాలు ఉన్నాయనే విషయాన్ని పూర్తిగా అంగీకరించలేకపోతున్నాం. ఆ సెక్షన్ లో పేర్కొన్న ఉత్తర్వులు పౌరసత్వ చట్టంలోని సెక్షన్ 5 లో పేర్కొన్నవి కావు.

అందువల్ల పిటిషనర్లను పౌరులుగా నమోదు చేయడాన్ని రద్దు చేస్తూ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు పూర్తిగా చట్టవిరుద్ధం, మద్దతు లేనివని, తదనుగుణంగా వాటిని కొట్టివేస్తున్నట్లు తెలుస్తోంది. పిటిషనర్లు ఈ దరఖాస్తు ఖర్చులకు అర్హులు.

పిటిషన్ కు అనుమతి..